

עבודת השמים

פרשת "ואתחנן"

את המפתחות לשהות שם. סגר על עצמו את דלתות בית הכנסת, פתח את שערי ההיכל ובכה בדמעות שלישי, ואמר: רבש"ע משתדל אני להתנהג בתמימות עמו, הרב שלי למד אותי שצריך לחנך את הילדים במקום חרדי, והילדים שלי כלם לומדים מסגרת חנוך חרדי. אנא ממך תזמן לבתי את הבן זוג שמתאים לה, לאחר שגמר להתפלל מקירות לבו ובדמעות, סגר את בית הכנסת והלך לביתו. ספר אותו אדם שאף אחד לא היה בבית, ובעודו עולה במדרגות, כבר שמע את הצלצול של הטלפון, מהר להכנס לביתו ולהרים השפופרת, והנה זה שדכן מציע שדוך עבור בתו. אותו אדם ראה אור, ואכן לאחר שלושה שבועות בתו התארסה עם אותו בחור בפני כל המסבים. מכאן יש ללמד שבידו של כל אדם לבטל גזרות רעות ולפעל בשמים רבות לא פחות מהצדיק אם רק יתפלל מקירות לבו ובדמעות. (מהרה"ג ר' אהרן זכאי שליט"א) פעם בא יהודי לפני הרב ואמר לו: בשביל מה אני מתפלל לקדוש ברוך הוא? אין לו זמן בשבילי משום שהוא עסוק בכל עניני העולם. אמר לו הרב: אתה צודק, לקדוש ברוך הוא אין לו זמן בגלל שהוא עסוק רק בך. ומטה און לכל מלה שאתה מבקש ממנו. (הגיד יעקב חיים סופר שלישי"א לקט מלבוש יוסף).

בפרקנו כתובים עשרת הדברות. יש לשאול: מדוע נאמרו עשרת הדברות דוקא בסדר זה? התשובה לחלק מהדברות פשוטה: האמונה היא היסוד של הכל, ואחריה אסור עבודה זרה. אבל מדוע מיד אחרי אסור עבודה זרה מופיע אסור נשיאת שם ד' לשוא? האם חלול שבת אינו חמור ממנו? ועוד האם האסורים "לא תרצח" ו"לא תנאף" אינם חמורים יותר ממצות כבוד אב ואם?

"הסברו המיוחד של הספורנו" על נקדה מיחדת מאד בסדר הדברות הצביע הספורנו (שם, יב): "ענין אלו החמשה דברות הוא כולו אומר כבוד לא-ל יתברך... וזה שנדעוהו למהוה מאין, ולהיות אלקד הוא לבדו, ולא נעבד זולתו, ולא נמרה בו במחשבה, בדבור, ובמעשה, ונכבדהו, הלא הוא אבינו קננו (על פי דברים לב, ו) ... אמנם החמשה דברות אחרות, והן שלא נזיק לאדם בגופו, בכבודו, ובממונו, במעשה, בדבור ובמחשבה". הספורנו הסביר שבחמשת הדברות הראשונים הסדר הוא מחשבה, דבור, מעשה: מחשבה: "אנכי" ו"לא יהיה לך". דבור: "לא תשא את שם ד' אלקיך לשוא" ו"זכור את יום השבת" ו"כבוד את אביך ואת אמך". ואלו בחמשת הדברות האחרונים הסדר הוא: מעשה, דבור, מחשבה. מעשה: "לא תרצח", "לא תנאף", "לא תגנב". דבור: "לא תענה ברעך עד שקר". מחשבה: "לא תחמוד". מה הסבה לשנוי הסדר? בין שחמשת הדברות הראשונים עוסקים במצוות שבין אדם למקום, הרי שביחסנו לד' העקר הוא האמונה, דהיינו

"ה' אלוקים אתה החלל להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה..." (ואתחנן גיכר) לפני שמתחיל משה להתפלל הוא מהלל ומשבח את בורא עולם ומכאן למדו חז"ל שלפני שמתפללים משבחים את בורא עולם ולכן תקנו שלוש ברכות ראשונות בתפלה העמידה יהיו ברכות שבח לה'.

בתלמוד (ברכות לב) אף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר (תהלים ל"ט) "שמעה תפילתי ה' ושוועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש" ופרשו המפרשים כי הסבה היא שהפתח אשר נכנסים שם התפלות שנאמרות בדמעות אינו נפתח על ידי שום מלאך או ממנה כי אם הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו פתחו (ויל ספר "דרך משה" הויא בפרוש עץ יוסף על עין יעקב שם).

וכי לסבר את האון כיצד יש בכוחו של הדמעות להגיע לפני ולפנים למרות שהדלתות נעולות. יש לדמות הדבר לדלתות של הבית נעולות שאי אפשר להוציא משם כלום מלבד המים שיכולים לעבר תחת הדלת, כך הדמעות, כל המסכים לא יעצרו את התפלה כשהיא עם דמעות.

שאלו את החפץ חיים מה הזכות המיוחדת שהיתה לאמו שזכתה לבן גדול הדור שכזה? לקח הרב ספר תהלים שבביתו, פתח אותו ואמר להם: אתם יודעים מדוע הדפים שבספר בלויים, זה מרב הדמעות שאמי הוילה על הספר כדי שבנה יצא תלמיד חכם. ישנם המחזירים אחרי רבנים ואדמו"רים שיברכו את בניהם שיגדלו בתורה, בודאי שטוב וכדאי לקבל ברכה מצדיקים אבל צריך לדעת שלא לשבח את העקר, כי כשאדם מתחזק בעבודת השם יתברך ומתפלל מקירות לבו זו ברכה הגדולה ביותר עבורו.

וספר יהודי פשוט קובע עתים לתורה שהיה לו בת שלמדה בבית ספר חרדי וכשהגיע זמנה להנשא לא הצליחה בשדוכין עד שהגיעה לגיל מבוגר ומיום ליום התאחר הזמן. יום אחד למדו בשעור את דברי הגמרא (ברכות שם) ששערי דמעה לא ננעלו, ומה שדמעות יכולות לפעל בשמים. מה עשה? באותו לילה כשכלם הלכו לביתם בקש מגבאי בית הכנסת

הספירה: "נחמו נחמו עמי"

המחשבה, ומתוך האמונה הדברים צריכים לבוא לידי בטוי בדבור ובמעשה. לעצמת זאת חמשת הדברות האחרונים עוסקים במצוות שבין אדם לחברו, וביחס לחבריו הדבר הראשוני והבסיסי הוא שלא נזיק להם במעשה, ורק אחר כך, על גבי זה, נוספו האזהרות שלא נזיק להם גם לא בדבור ולא במחשבה.

"סכום" א. סדר המצוות בכל אחד משני החלקים של עשרת הדברות הוא מהחמור אל הקל. ב. סדר המצוות בחמשת הדברות הראשונים הוא במחשבה, בדבור, ובמעשה. סדר המצוות בחמשת הדברות האחרונים הוא במעשה, בדבור ובמחשבה. הסדר לשוני בסדר הוא כיוון שביחס לך העקר הוא האמונה, שהיא צריכה להתבטא לא רק במחשבה, אלא גם בדבור ובמעשה, ואלו העקר ביחס כלפי החבר הוא לא להזיק לו במעשה, ואף לא בדבור ובמחשבה.

"ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'" (ואתחנן ויה) בעת שיצאה הלוייתו של רבי אברהם זצ"ל (בנו של ה"חפץ חיים" זצ"ל, אשר חלק מחדושי תורה שחדש בבחרותו מובאים על ידי ה"חפץ חיים" בספר "דקושי הלכות") בדרכה לבית העלמין, עמד ה"חפץ חיים" ופתח בהספד על בנו: בשנות

השפד והגזירות ת"חית"ט, בעה ה' את כל חרון אפו על עשרות קהלות, ואלפי יהודים נהרגו ונשחטו על קדוש שמו הגדול - התגוררה באחת העירות אם עם בנה היחיד שהיה יקר לה יותר מבבת עינה. הבית שבו התגוררו האשה ובנה עמד בקצה העירה, ובשעה שפרצו שונאי ישראל ימ"ש לעירה התנפלו מיד על בית האלמנה ושחטו את בנה יחידה לעיניה. עמדה האשה באלם יגנה על יד גופתו של בנה ובפיה פרושות לשמים. יבש מקור דמעותיה, אולם שופכת היא מרי שיחה וקובלת לפני יתברך: "רבון העולמים! בחוזהו של כל אדם ואדם נשעת לב כדי שיאהב אותך. רק אני, שפחתך החוטאת, לא יכלתי לאהב אותך בכל לבי, מחצית האהבה היתה לבני אשר ילדתי. אולם עתה, לאחר שנעשה רצונך ובני נלקח ממני, שוב אוכל לאהב אותך בכל לבבי" כל ימי - כך סים ה"חפץ חיים" הספדו - רציתי לאהב את ה' בכל לבי. אולם הרי אין אני אלא בשר ודם ואב לילדים, ורחמי אב על בני ואהבתו להם, טבע הוא באדם. עמדותי וחלקתי את האהבה לחלקים - חלק לילד זה וחלק לילד זה. ואת החלק הגדול חלקתי לה'. אולם עתה, משלקת הקב"ה ממני את אחד מילדי, הרי נשאר לי עוד חלק אחד של לבי לאהבתו יתברך".

(לחם טוב)

סיפור בהמשכים "שמור וזכור" חלק א.

בהלה אחזה את בני הבית. האב צנח על קסאו, ראשו נשטט על חזהו והוא עצם את עיניו. דאגה מלאה את לבם. מי יודע מה ארע לו. אולי התקע לב? הם מהרו להזעיק את הרופא. אותו ליל שבת, בביתו של ליבול הטוחן, אב למשפחה ברוכת ילדים, התחיל כרגיל, בשירת 'שלוש עליכם' ואשת-חיל'. בסיומה עמדו כלם סביב השלחן, מצפים שהאב יקדש על היין. מן המטבח עלו ניחוחות תבשילי השבת. פתאום ארע הדבר. ליבול צנח על הפסא ושקע בתרדמה עמקה. "אבא! אבא!", קראו הילדים בבילה, אולם הזעקות לא הועילו. הרופא שהזעק אליו הגיע למסקנה כי אין הוא סובל ממחלה כלשהי, אלא שקוע בשנה עמקה ותו לא. "עצתי לכם", אמר הרופא, "שלא תמתינו. עשו קדוש ונחלת בסעודה. במשך הערב ודאי יקוץ האב". הוא נפרד מהם ובהכרת שבת-שלום וחזר לביתו. כל הלילה ישן ליבול על קסאו ליד השלחן. רק בבקר הקיץ. כשפסק את עיניו קלט כי הפסיד את קדוש ליל-השבת ואת הסעודה. כאשר התישבה המשפחה לסעודת היום התנצל כי אין לו הסבר לארוע. דבר מוזר קרה ודאי לא ישנה, הבטיח. אולם בליל השבת הבאה שוב ארע הדבר. כאלו שלא בשליטתו נחתה פתאום על ליבול שנה עמקה, ולא היה אפשר להעירו. גם הפעם התנחמו אשתו וילדיו בעבדה כי בריאותו של ליבול תקינה וכי למחרת הקיץ משנתו עוד שובע עבר. בליל השבת הבאה נסה ליבול בכל כוחו לעמד על המשמר ולהחזיק מעמד, אך לשוא. למחרת אמר בסערות-רוח, כי מיד אחרי השבת יצא אל רבו, רבי שמואל-אבא מזכרון, לבקש פתרון לבעיה המוזרה. כאשר התיצב ליבול לפני רבו וספר את מה שארע לו, לא נראה הצדיק מזכרון מפתע. הוא הקשיב רב-קשב ואמר: "נראה כי פגעת בכבודך של השבת, ומשום כך השבת מסרבת לאפשר לך לקבל את פניה בקדוש ובסעודה". ליבול, יהודי מהדר במצוות וירא-שמים, תמה למשמע דברי הצדיק. מתי פגע בכבודך של השבת? הלא מאז ומעולם הקפיד לשמר את השבת ולקבדה כהלך וכדין. בשונו לביתו קבלו אותו בני משפחתו בהתרגשות. הפל צפו לשמע מה אמר הרבי. ליבול ספר את דברי רבו ופניו הביעו תמיהה. הוא הביע את צערו על שאין הוא מבין את תשובת הצדיק. לפתע קפץ הבן הגדול ממקומו. "אבא", קרא, ממשיך מעט במבוכה, "צדקו דברי הרבי, ובמו-עיני ראיתי את המעשה, אך עד-עתה לא רציתי להעלות זאת לפניך, מפני כבודך". הפל הפנו אליו את מבטם והבן ספר. ליל שבת אחד ראה את אביו קם באמצע הלילה, בעודו ישן למחצה. בגלל העלטה הכבדה הדליק מבלי משים את הנר, ולאחר מכן כבה את הנר וחזר לישן. למחרת בבקר לא זכר כלל כי בלילה חלל את השבת. עתה התחננה לליבול היטב משמעות דבריו של הרבי... ההמשך בגיליון הבא!

פינת ההלכות ע"פ ילקוט יוסף כרך ה' "קריאת התורה בראש חודש" (סימן תכג)

- א. כל יום שיש בו מוסף אומרים קדיש התקבל אחר ההלל, שהוא סיום תפלת שחרית. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד רחצ].
- ב. מוציאין ספר תורה וקוראים בו ד' גברי, אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהם. ואין מפטרים בו בנביא. והבא דאפשר נכון להשתדל לעלות לספר תורה בראש חודש, ואם ר"ח ב' ימים העליה של יום שני דר"ח מעלה יותר מהיום הראשון. ומצוה להשתדל לעלות לספר תורה בראש חודש, עלית רביעי, ובלבד שלא יגרם למחלקת. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמ' רצט].
- ג. נכון לומר קדם הוצאת הספר תורה בראש חודש "ברוך שמה" במקום נסח היהי רצון שבסדורים. ומכל מקום במקומות שנהגו לומר "יהי רצון", ואינם רוצים לשנות ממנהגם, ישארו במנהגם, ורק אם כל הקהל מסכימים יש להעדיף לומר "ברוך שמה", וכן יש להנהיג. [שו"ת יביע אפר חלק ה סימן ח' אות ד'].
- ד. הכהן קורא שלשה פסוקים שהם וידבר, צו, ואמרת. ולוי חוזר וקורא ואמרת, וקורא את הכבש אחד, ועשית האיפה. וישראל קורא עזרת תמיד עד ובראשי חדשיכם, והרביעי קורא ובראשי חדשיכם עד הסוף. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד ש].

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יונתן בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורבזון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת.נ.צ.ב.ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.asef@gmail.com

כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו" ועוד..